

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษากลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยกำหนดการดำเนินงานวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และปัญหาของพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และปัญหาของพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด

ในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ในการศึกษาข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษา 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 ใช้แบบสัมภาษณ์ และ วิธีที่ 2 การสนทนากลุ่ม

วิธีที่ 1 การใช้แบบสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กำนัน / สารวัตรกำนัน ฯลฯ จำนวน 7 คน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลพบพระ จำนวน 2 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระจำนวน 2 คน กลุ่มแม่บ้าน จำนวน 4 คน กรรมการหมู่บ้าน จำนวน 8 คน หัวหน้าคุ้มบ้าน จำนวน 15 คน ประธานชุมชนเขตเทศบาลตำบลพบพระ จำนวน 2 คน และตัวแทนประชาชน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และผู้นำกลุ่มต่าง ๆ คัดเลือกจากผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งโดยภาครัฐและชุมชน

2. ตัวแทนประชาชนคัดเลือกโดยผู้นำเป็นผู้คัดเลือก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของพลังชุมชนในการสร้างกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ประเภทการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์ผู้นำหรือผู้นำกลุ่มในบ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และผู้นำกลุ่ม

ตอนที่ 2 สภาพของพลังชุมชนในการแก้ไขยาเสพติด ในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน
- 2) ด้านการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน
- 3) ด้านการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับใช้ และบทลงโทษที่สอดคล้องกับชุมชน และ
- 4) ด้านการสร้างทางเลือกและโอกาสให้แก่ผู้ที่ก่อปัญหา

ตอนที่ 3 ปัญหาของพลังชุมชนในการแก้ไขยาเสพติด ในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน ด้านการใช้ต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ด้านการจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับใช้ และบทลงโทษที่สอดคล้องกับชุมชน และด้านการสร้างทางเลือกและโอกาสให้แก่ผู้ที่ก่อปัญหา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพลังชุมชนแก้ไขปัญหายาเสพติด

2. สร้างแบบการสัมภาษณ์สภาพและปัญหาของพลังชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

3. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

4. นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา ประกอบด้วย

4.1 รศ.ดร. สมชัย วงษ์น่ายะ ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิทยาศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

4.2 รศ.ดร. ทวนทอง เชาว์ศิริพิงส์ อาจารย์ผู้สอนบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

4.3 ผศ.ดร. สุนทรี ดวงทิพย์ อาจารย์ผู้สอนบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

4.4 นายจรัส ศรีมูล นายอำเภอพบพระ

4.5 นายสุรวัฒน์ สุนทรชาติ ปลัดเทศบาลตำบลพบพระ

5. นำเครื่องมือที่ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ แล้วมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ของคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป รวมทั้งปรับปรุงตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะ

6. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-out) กับประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในการวิจัย จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของคำถาม

7. นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบแล้วนำไปจัดพิมพ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือจากงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้ใหญ่บ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย พร้อมขออนุญาตในการเก็บข้อมูลในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

2. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โดยเริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยและความสัมพันธ์อันดีให้เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน ด้วยการแนะนำตัวไปสู่จักสถานภาพและวัตถุประสงค์ในที่ประชุมหมู่บ้าน สร้างความเป็นกันเอง

3. เมื่อได้ทำความคุ้นเคย จึงได้นำแบบสัมภาษณ์โดยสร้างขึ้นตามขั้นตอนและผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 50 ชุด ไปทำการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลที่ได้ทำการคัดเลือกไว้ โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูล สภาพและปัญหาของหมู่บ้านเป็นรายบุคคล โดยการจดบันทึก บันทึกเสียง และรูปภาพ แล้วนำไปวิเคราะห์ตามหลักทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

วิธีที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์ เพียงตรง และได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติมยิ่งขึ้น จึงได้จัดให้มีการสนทนากลุ่ม โดยได้เชิญผู้ให้ข้อมูลที่คัดเลือกไว้ในการกำหนดกลยุทธ์สร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพตติ จำนวน 12 คน มาร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการกระตุ้นให้กล้าแสดงความคิดเห็นและแสดงทัศนะของตนเอง

มาอย่างเปิดเผยและจริงใจ มีการกำหนดประเด็นการสนทนามาปรับใช้เป็นกรอบคำถามเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการทั้ง 4 ด้าน ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่

1. ประชาชนหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งอยู่อาศัยในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 7 คน

2. นักพัฒนา จำนวน 5 คน ประกอบด้วย กำนันผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ จำนวน 1 คน สมาชิกสภาท้องถิ่น / ผู้บริหารท้องถิ่นบ้านพบพระเหนือ จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ พนักงานราชการที่มีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 3 คน (ที่ทำการครองอำเภอพบพระ 1 คน สถานีตำรวจภูธรพบพระ 1 คน และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอพบพระ 1 คน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อสรุปของสภาพและปัญหาของพลังชุมชนในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ทำการตรวจสอบเพื่อรับรองความเชื่อถือ สรุปเป็นข้อเท็จจริง

การรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้เครื่องบันทึก จดบันทึก การบันทึกเสียง และรูปภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ถอดบทเรียนที่ได้จากการสนทนากลุ่ม สรุปเป็นสภาพและปัญหาของพลังชุมชนในหมู่บ้านพบพระเหนือ โดยการพรรณนาวิเคราะห์และเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ผู้ให้ข้อมูล

1. ประชาชนในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งอยู่อาศัยในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 30 คน

2. นักพัฒนา จำนวน 10 คน ประกอบด้วย กำนันผู้ใหญ่หมู่บ้าน ฯลฯ จำนวน 1 คน สมาชิกสภาท้องถิ่น/ผู้บริหารท้องถิ่นบ้านพบพระเหนือ จำนวน 1 คน พระภิกษุวัดพบพระเหนือ จำนวน 1 รูป และเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ พนักงานราชการที่มีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด จำนวน 7 คน (ที่ทำการปกครองอำเภอพบพระ 2 คน สถานีตำรวจภูธรพบพระ 1 คน

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพบพระ 1 คน องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ 1 คน สำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ 1 คน และโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ 1 คน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน

1.1 ประสานงานขอความร่วมมือจากผู้นำหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบล พบพระ ขอใช้สถานที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ

2. ขั้นเตรียมการประชุม

2.1 กำหนดผู้ดำเนินการประชุม คือ วิทยากรกระบวนการ ซึ่งต้องเป็นผู้รู้ และทักษะในการจัดกระบวนการ

2.2 กำหนดหัวข้อประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กลยุทธ์สร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพคิดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

2.3 วางแผนการประชุม กำหนด วัน เวลา สถานที่

2.4 จัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องขยายเสียง เทปบันทึก กล้อง ฯลฯ

3. ขั้นดำเนินการ

3.1 ประธานในที่ประชุมเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กลยุทธ์สร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพคิดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

3.2 ผู้วิจัยนำเสนอผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์

3.3 เชิญวิทยากร /ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพคิดและการสร้างพลังชุมชน

3.3 ที่ประชุมกลุ่มใหญ่ร่วมพิจารณาและเพิ่มเติมแก้ไขข้อมูลให้สมบูรณ์

3.4 การทำ SWOT โดยแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมสมองเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน จุดโอกาส และจุดอุปสรรค เพื่อแก้ไขปัญหาเสพคิดในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

3.5 การกำหนดกลยุทธ์การสร้างพลังชุมชน ซึ่งประกอบด้วย

1. กลยุทธ์ S-O เป็นกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นโดยนำจุดแข็งของพลังชุมชนมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเข้าไปฉกฉวยโอกาสจากปัจจัยภายนอกที่เอื้ออำนวย

2. กลยุทธ์ S-T เป็นกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นโดยนำจุดแข็งของพลังชุมชนมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการลบสิ่งอุปสรรคจากสภาวะแวดล้อมภายนอก

3. กลยุทธ์ W-O เป็นกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นโดยพยายามแก้ไขจุดอ่อนของพลังชุมชน และพยายามฉกฉวยโอกาสจากปัจจัยภายนอกที่เอื้ออำนวย

4. กลยุทธ์ W-T เป็นกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นโดยพยายามแก้ไขจุดอ่อนของพลังชุมชนเพื่อลบสิ่งอุปสรรค

3.6 ตัวแทนกลุ่มย่อยนำเสนอกลยุทธ์ต่อที่ประชุมใหญ่ เพื่อตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์

3.7 สรุปรวบรวมเป็นกลยุทธ์ของพลังชุมชน

การรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยการจดบันทึก บันทึกเสียง และเก็บรูปภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลสรุปที่ผู้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสนอเป็นกลยุทธ์สร้างพลังชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติคในหมู่บ้านพบพระเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก